

บทที่ 9

การค้าและการเงินระหว่างประเทศ

สาเหตุของการเกิดการค้าระหว่างประเทศ

1. ความแตกต่างกันทางด้านภูมิศาสตร์ และทรัพยากร

- ดังนั้นแต่ละประเทศจะผลิตสินค้าได้ต่างชนิดกัน เช่น
- ภูมิศาสตร์ของประเทศไทยเหมาะแก่การทำการเกษตร อาทิการปลูกข้าว
 - ประเทศในแถบตะวันออกกลางเหมาะแก่การผลิตน้ำมัน
 - ประเทศบราซิลเหมาะแก่การปลูกกาแฟ

2. ความแตกต่างในเรื่องของทักษะ หรือความชำนาญในการผลิต

- เนื่องจากประชากรของแต่ละประเทศแตกต่างกันในเรื่องเชื้อชาติ เผ่าพันธุ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี การศึกษา ศาสนาและทัศนคติ เช่น
- คนไทยมีความชำนาญในการปลูกข้าว
 - คนอิตาลีมีความชำนาญในการผลิตเสื้อผ้า
 - คนสวีตเซอร์แลนด์มีความชำนาญในการผลิตนาฬิกา

ประโยชน์ที่ได้จากการเกิดการค้าระหว่างประเทศ

❖ ด้านการผลิต

- การที่ประเทศต่างๆมุ่งผลิตสินค้าที่ตนมีความชำนาญและมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม จึงก่อให้เกิดการแบ่งงานกันทำตามความถนัดขึ้นระหว่างประเทศต่างๆ
- ดังนั้นการใช้ทรัพยากรของโลกย่อมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
- เกิดการเคลื่อนย้ายทรัพยากรและการถ่ายทอดเทคโนโลยีระหว่างประเทศคู่ค้า

❖ ด้านการบริโภค

- ผู้บริโภคจะมีทางเลือกมากขึ้นทั้งในแง่ชนิดของสินค้าที่มีความหลากหลาย มีปริมาณและคุณภาพที่สูงพอ สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้
- สินค้าจะมีราคาถูกลง
- ดังนั้นการค้าระหว่างประเทศจึงสามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้บริโภคแต่ละประเทศได้

อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศ

■ เงินตราต่างประเทศ (foreign exchange)

หมายถึง เงินตราของประเทศอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เงินตราภายในประเทศ (domestic currency)

เช่น ประเทศไทย เงินตราทุกสกุลของประเทศอื่น ๆ ถือว่าเป็นเงินตราต่างประเทศของไทยทั้งสิ้น เช่น

- ☐ เงินปอนด์
- ☐ เงินเยน
- ☐ เงินดอลลาร์สหรัฐ
- ☐ เงินยูโร

■ อัตราแลกเปลี่ยน (exchange rate) เป็นอัตราที่เทียบระหว่างค่าของเงินสกุลหนึ่ง (เช่น เงินสกุลท้องถิ่น) กับหนึ่งหน่วยของเงินสกุลหลัก เช่น ค่าของเงินบาทเทียบกับ 1 หน่วยดอลลาร์สหรัฐเท่ากับ 40 บาท

■ เดิม 1 ดอลลาร์ เท่ากับ 40 บาท เป็น 1 ดอลลาร์ เท่ากับ 42 บาท เรียกว่า อัตราแลกเปลี่ยนสูงขึ้น หรือ ค่าเงินบาทลดลง หรือ ค่าเงินบาทอ่อนลง

■ เดิม 1 ดอลลาร์ เท่ากับ 40 บาท เป็น 1 ดอลลาร์ เท่ากับ 35 บาท เรียกว่า อัตราแลกเปลี่ยนลดลง หรือ ค่าเงินบาทสูงขึ้น หรือ ค่าเงินบาทแข็งขึ้น

พัฒนาการอัตราแลกเปลี่ยนของไทย

- หน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการกำหนดอัตราแลกเปลี่ยน
คือธนาคารแห่งประเทศไทย

โดยกองทุนรักษาระดับอัตราแลกเปลี่ยน

(Exchange Equalization Fund ; EEF)

1. ระบบอัตราแลกเปลี่ยนคงที่(ปี 2506-2521)
2. อัตราแลกเปลี่ยนรายวัน(ปี 2521-2524)
3. อัตราแลกเปลี่ยนกำหนดโดย EEF (ปี 2524-2527)
4. อัตราแลกเปลี่ยนอิงกับตะกร้าเงิน (ปี 2527-2540)
5. อัตราแลกเปลี่ยนลอยตัวแบบจัดการ(ปี 2540-ปัจจุบัน)

เดิม อัตราแลกเปลี่ยน 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ เท่ากับ 40 บาท หรือ 40 B : 1 \$

ป.ป.

1. การเพิ่มขึ้นของค่าเงิน (Revaluation)

อัตราแลกเปลี่ยนลดลงเป็น 35 B : 1 \$

⇒ เงินบาทแข็งตัว(เพิ่มค่าเงินบาท)

⇒ ด้านการส่งออกในสายตาของชาวต่างชาติจะรู้สึกว่าการส่งออกของไทยมีราคาแพงขึ้น
(เพราะเงิน 1 \$ สามารถแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาทได้น้อยลงหรืออีกนัยหนึ่งก็คือต้องใช้เงิน \$ ในจำนวนมากขึ้นเพื่อซื้อสินค้าไทย)

เช่นเดิมไทยส่งออกข้าวไปขายให้สหรัฐฯ ในราคา กิโลกรัมละ 40 B : 1 \$

แต่เมื่อเพิ่มค่าเงินบาทเป็น 35 B : 1 \$ ทำให้คนสหรัฐฯ ต้องใช้เงินดอลลาร์มากขึ้นในการซื้อข้าว 1 กิโลกรัม

⇒ ด้านการนำเข้าในสายตาของคนไทยจะรู้สึกว่าการนำเข้ามีราคาถูกลง

เช่นเดิมไทยนำเข้าช็อคโกแลตจากสหรัฐอเมริกา แท่งละ 1 \$ (หรือ 40 บาท/แท่ง)
เมื่อเพิ่มค่าเงินบาทเป็น 35 B : 1 \$ ทำให้คนไทยต้องใช้เงินบาทน้อยลงในการซื้อช็อคโกแลต 1 แท่ง

⇒ นั่นคือสินค้าส่งออกของไทยจะมีราคาแพงขึ้น แต่ราคาสินค้านำเข้าจะถูกลง

⇒ ดังนั้นจึงส่งผลให้การส่งออกน้อยลงและนำเข้ามากขึ้น

เดิม อัตราแลกเปลี่ยน 1 ดอลลาร์สหรัฐฯ เท่ากับ 40 บาท หรือ 40 B : 1 \$
ป.ป.

2. การลดค่าเงิน (Devaluation)

อัตราแลกเปลี่ยนสูงขึ้นเป็น 42 B : 1 \$

⇒ เงินบาทอ่อนตัว(ลดค่าเงินบาท)

⇒ ด้านการส่งออกในสายตาของชาวต่างชาติจะรู้สึกว่าสินค้าส่งออกของไทยมีราคาถูกลง
(เพราะเงิน 1 \$ สามารถแลกเปลี่ยนเป็นเงินบาทได้มากขึ้น)

เช่นถ้าเดิมไทยส่งออกข้าวไปขายให้สหรัฐฯในราคากิโลกรัมละ 40 B : 1 \$

แต่เมื่อลดค่าเงินบาทเป็น 42 B : 1 \$ ทำให้คนสหรัฐฯต้องจ่ายเงินดอลลาร์ลดลงในการซื้อข้าว 1 กิโลกรัม

⇒ ด้านการนำเข้า ในสายตาคนไทยจะรู้สึกว่าสินค้านำเข้ามีราคาแพงขึ้น
(เพราะต้องจ่ายเงินบาทมากขึ้นเพื่อแลกกับเงิน \$ ในการซื้อสินค้านำเข้า)

เช่นเดิมไทยนำเข้าช็อคโกแลตจากสหรัฐอเมริกา แท่งละ 1 \$ (หรือ 40 บาท/แท่ง) เมื่อลดค่าเงินบาทเป็น 42 B : 1 \$ ทำให้คนไทยต้องจ่ายเงินบาทมากขึ้นในการซื้อช็อคโกแลต 1 แท่ง

⇒ นั่นคือราคาสินค้าส่งออกจะถูก แต่ราคาสินค้านำเข้าจะแพง

⇒ ดังนั้นจึงส่งผลให้การส่งออกมากขึ้น และนำเข้าลดลง

การแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้า โดยการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน

■ ดุลการค้า

คือมูลค่าสุทธิระหว่างมูลค่าการส่งออก(EXPORT :X)และมูลค่าการนำเข้า(IMPORT : M) หรือ $X - M$

■ ถ้ามูลค่าการส่งออกน้อยกว่ามูลค่าการนำเข้า นั่นคือ $(X-M)$ มีค่าเป็นลบ หรือประเทศขาดดุลการค้า

■ การขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ ระดับทุนสำรองระหว่างประเทศ ลดลง

■ การแก้ไขการขาดดุลการค้า ทำได้โดย

☐ เพิ่มมูลค่าการส่งออก

☐ ลดการนำเข้า

☐ หรือทำทั้งสองด้านพร้อมกัน

การแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้า โดยการเปลี่ยนแปลงอัตราแลกเปลี่ยน

- เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงค่าของเงินหรืออัตราแลกเปลี่ยนมีผลกระทบต่อราคาและปริมาณการส่งออกและการนำเข้า
- เพื่อแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้า จึงควร ลดค่าของเงิน จะมีผลทำให้
 - ☐ สินค้าออกมีราคาลดลงในสายตาของชาวต่างประเทศ การส่งออกของประเทศจะเพิ่มขึ้น
 - ☐ สินค้าเข้ามีราคาขายในประเทศสูงขึ้น การนำเข้าจะลดลง
- การลดค่าของเงินจะช่วยแก้ไขปัญหาการขาดดุลการค้าได้หรือไม่ ยังขึ้นอยู่กับเงื่อนไขอื่น เช่น
 - ☐ ความยืดหยุ่นของอุปสงค์สินค้าออกในต่างประเทศและอุปสงค์สินค้าเข้า
 - ☐ ประเทศคู่ค้าได้มีการลดค่าเงินหรือไม่

6.3 ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ

- **ดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ (Balance of Payment)** เป็นบัญชี ผลสรุปของธุรกรรมทุกประเภท (การค้า บริการ เงินโอน เงินทุน ฯลฯ) ในช่วงเวลาหนึ่งๆ ระหว่างผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ (resident) และผู้มีถิ่นที่อยู่ในต่างประเทศ (nonresident)
- **ผู้มีถิ่นที่อยู่ในประเทศ (resident) ของประเทศใด** หมายถึง บุคคล ห้างร้าน และองค์การธุรกิจที่พำนักอาศัยในประเทศ ยกเว้น นักท่องเที่ยวต่างชาติ นักศึกษาต่างชาติ ตลอดจนเจ้าหน้าที่สถานทูต สถานกงสุล และธุรกิจที่เป็นสาขาของธุรกิจต่างชาติ
- **ธุรกรรมทุกประเภท** หมายถึง รายการที่ก่อให้เกิดการโอนอำนาจความเป็นเจ้าของสินค้าบริการและทรัพย์สินต่าง ๆ จากผู้มีถิ่นฐานของประเทศหนึ่งไปยังผู้มีถิ่นฐานของอีกประเทศหนึ่ง ทั้ง รายการที่เกี่ยวข้องกับการได้รับเงินหรือการชำระเงินระหว่างประเทศ และการแลกเปลี่ยนสินค้าต่อสินค้าระหว่างประเทศ หรือ การบริจาค

ส่วนประกอบของดุลการชำระเงิน

1. ดุลบัญชีเดินสะพัด (Current Account)
2. บัญชีเงินทุน (Capital and Financial Account)แบ่งเป็น บัญชีทุนและบัญชีการเงิน
3. เงินสำรองระหว่างประเทศ
(International Reserve Account)
4. รายการความผิดพลาดคลาดเคลื่อน
(Errors and Omissions)

ดุลการชำระเงิน

1. บัญชีเดินสะพัด (Current Account) ประกอบด้วย

1.1 ดุลการค้าและดุลบริการ

-ดุลการค้า (Trade Account) คือ การบันทึกรายการ
สินค้านำเข้าและส่งออกของประเทศ

ดุลการค้าเกินดุล

ส่งออก > นำเข้า

ดุลการค้าสมดุล

ส่งออก = นำเข้า

ดุลการค้าขาดดุล

ส่งออก < นำเข้า

-ดุลบริการ (Service Account) คือการบันทึกรายการรับ
และให้บริการทางด้านการขนส่ง ท่องเที่ยว การบริการของรัฐ และ
การบริการอื่น ๆ เช่น นักร้องต่างชาติเข้ามาแสดงคอนเสิร์ตในไทย

1. บัญชีเดินสะพัด (ต่อ)

1.2 รายได้ (Income Account) รายได้จากแรงงานที่ไปทำงานต่างประเทศ , รายได้จากการลงทุน ส่วนรายจ่ายนั้นจะเกี่ยวกับส่วนของทุนและหนี้สิน เช่น การจ่ายเงินปันผล

1.3 เงินโอนและบริจาค (Current Transfers) คือ การบันทึกรายการให้เปล่าที่เป็นตัวเงินและสิ่งของเช่น การส่งเงินกลับมาให้ญาติ , การส่งเงินไปให้บุตรหลานที่เรียนในต่างประเทศ

2. บัญชีเงินทุน

(Capital and Financial Account)

เป็นบัญชีที่บันทึกด้านการเงินระหว่างประเทศที่มีการเคลื่อนย้ายทุนและหนี้สินระหว่างประเทศ(ทั้งทุนไหลเข้าและออก) คือเงินทุนไหลเข้า - เงินทุนไหลออก

1.บัญชีทุน(capital account) ได้แก่ การโอนทุน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการย้ายทรัพย์สินของผู้ย้ายที่อยู่

2.บัญชีการเงิน (financial account)

2.1 เงินลงทุนโดยตรง (Direct Investment) คือ รายการที่มีการเคลื่อนย้ายลงทุนไปยังอีกประเทศหนึ่งเพื่อหวังผลระยะยาว เช่น การสร้างโรงงาน

2.2 เงินลงทุนในหลักทรัพย์ (Portfolio Investment) ทั้งระยะสั้นและระยะยาว เช่น การขายหุ้นชินคอร์ป

2.3 เงินทุนประเภทอื่น ๆ (Other Investment) คือ รายการสินเชื่อทางการค้า เงินกู้ยืม และบัญชีเงินฝากระหว่างประเทศ

3. เงินสำรองระหว่างประเทศ (International Reserve Account)

- คือ สินทรัพย์ต่างประเทศที่ถือครองหรือควบคุมโดยธนาคารกลางและสามารถนำมาใช้ประโยชน์ทันทีที่จำเป็น
- ทุนสำรองของประเทศจะประกอบด้วย
 - เงินตราต่างประเทศ
 - ทองคำ
 - สิทธิพิเศษถอนเงิน (Special Drawing Rights : SDR)สินทรัพย์ส่งสมทบกองทุนการเงินระหว่างประเทศ และสินทรัพย์ในรูปเงินตราต่างประเทศ

4. รายการความผิดพลาดคลาดเคลื่อน (Errors and Omission)

- เป็นตัวเลขที่เกิดจากการปรับค่ารายการ
ดุลการชำระเงินให้มีความถูกต้องมาก
ยิ่งขึ้น ซึ่งความผิดพลาดที่อาจเกิดจากการ
เก็บข้อมูล

ความหมายของการขาดดุลและเกินดุลในดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ (Deficit and Surplus in Balance of Payment)

- ในบัญชีดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ อาจมีรายการที่ทำให้เงินตราไหลออกไม่เท่ากับเงินตราไหลเข้า ซึ่งเรียกว่า ความไม่สมดุล หรือไม่ได้ดุล ในบัญชีดุลการชำระเงิน
 - *ถ้ารายการที่เงินตราไหลเข้ามากกว่าไหลออก เรียกว่า เกินดุล
 - *ถ้ารายการที่เงินตราไหลเข้าน้อยกว่าไหลออกเรียกว่า ขาดดุล
- ทั้งนี้การเกินดุล และขาดดุลในบัญชีนี้จะถูกชดเชยให้หมดไปโดยบัญชีที่เรียกว่า บัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ

ดังนั้นบัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศจะแตกต่างจากบัญชีอื่นๆ เพราะการเพิ่มขึ้น หรือลดลงของการเกินดุลบัญชีเดินสะพัดและบัญชีเงินทุน จะส่งผลต่อการทุนสำรองระหว่างประเทศ

- ในกรณีที่ดุลการชำระเงินขาดดุล จะต้องนำเอาส่วนหนึ่งส่วนใดของทุนสำรองระหว่างประเทศมาชดเชยส่วนที่ขาดดุลและทำให้ทุนสำรองลดลงจากเดิม
- ในกรณีที่ดุลการชำระเงินเกินดุล ผลที่เกิดขึ้นในบัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ จะทำให้ทุนสำรองเพิ่มขึ้นจากเดิม

เกินดุลสุทธิ

บัญชีกระแสเงินสด

เงินไหลเข้า > เงินไหลออก

เท่ากับ 2 ล้านบาท

บัญชีทุนและการเงิน

เงินไหลเข้า < เงินไหลออก

เท่ากับ 1 ล้านบาท

บัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ

เงินตราไหลเข้า เพิ่มขึ้น 1 ล้านบาท

ขาดดุลสุทธิ

บัญชีกระแสเงินสด

เงินไหลเข้า < เงินไหลออก

เท่ากับ 5 ล้านบาท

บัญชีทุนและการเงิน

เงินไหลเข้า < เงินไหลออก

เท่ากับ 2 ล้านบาท

บัญชีทุนสำรองระหว่างประเทศ

เงินตราไหลออก ลดลง 7 ล้านบาท

ประโยชน์ของบัญชีดุลการชำระเงินระหว่างประเทศ

- ทราบถึงฐานะทางการเงินของประเทศว่าขณะนั้นเรามีปริมาณเงินตราต่างประเทศมากน้อยเพียงใดและมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหรือลดลงเท่าใด
- ทราบถึงรายการแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจกับต่างประเทศ
- สามารถนำไปใช้วางแผนนโยบายการค้าและการเงินระหว่างประเทศให้เหมาะสม